hec Lactantius. Verumtñ et ſi cicero nō oīa
dixit q̄ forte nouit de ſupſtitionibus noxijs
gentiliū. Nobis debet eſſe ſatis ꝙ marc⁹ an-
tonius illū occidi fecit. qm̄ vicia illius ꝛ ſce-
lera tacere noluit. Ut enī tradit Plutarcus
Marcus antonius odio erat cunctis bonis
ꝓpter ſuā laſciuā vitā verſabatˀ quidē libenter
inter aleatores. ſcorta. mimos. et hiſtriones.
Qui tandē ab Octauiano ſupatus Alexan
drie vbi fugiēs ſe collegerat anno etatis ſue
quinquageſimoſexto gladio ſe pemit. Et ne
multa dicamus iniquis ꝛ deprauatis menti
bus magis placent adulatores blandi falſa
loquētes q̄ꝫ q̄ vera dicere quocūqꝫ mō conan
tur. ¶ Scd̄a cā quare mali inſidiantˀ bonis
illoſqꝫ ꝑſequuntˀ. eſt inuidia felicitatis alie-
ne. de hac vero plene dixi in q̄dragesimali de
pnia in ſermone de inuidia. vbi cōmemoran
dum eſt q̄liter innocēs Abel a fratre chaym
ꝑemptus fuit vt ſcribitˀ Geñ. iiij. ca. Et Jo-
ſeph a fratribus vendit⁹ iſmaelitis. vt dicitˀ
Geñ. xxxvij. c. Et dauid a ſaule tētat⁹ occidi
vt ponitˀ. i. Re. xviij. c. Ibiqꝫ de furio camil
lo et Scipione affricano explicatū eſt quāta
iniuſte tulerūt eis ab īuidis ciuibꝫ irrogata.
¶ Tercia cā quare innocētes et iuſti opp̄ſſi
ſunt ab iniquis ꝓpter ſatiſfactionē cupidita-
tis. Exemplū eſt de naboth de q̄ ſcribitˀ. iij.
Re. xxi. c. Qui occiſus eſt ꝓcurāte doloſa iecza
bele vxore regis agab eo ꝙ noluit dare vineā
ſuā q̄ erat iuxta palaciū achab regis ſamarie
quare a falſis teſtibꝫ cōuictus tanq̄ꝫ blaſphe
maſſet deū et regē extra ciuitatē lapidat⁹ eſt.
De ſuſanna inſuꝑ legim⁹ Daniel. xiij. c. Qui
eo qꝛ nō cōſenſit in libidinē illoꝝ ſenū q̄ ex-
arſerant in cōcupiſcentiā eius ꝓcurabāt illi
ignominioſam ei⁹ mortē. q̄ ſecuta fuiſſet niſi
deus ſuſcitaſſet ſpiritū daniel. q̄ ſenes de fal-
ſa criminatōe cōuicit. q̄re et ipi lapidati ſunt
Suſanna vero de infamia ꝛ morte diuinit⁹
releuata. Dn̄s igitˀ nr̄ ieſus xp̄s vt diximus
in ſupioribꝫ veritatē docebat arguebatqꝫ vi-
cia publica phariſeoꝝ. Inſuꝑ et turbe ſeque
bantˀ eū eratqꝫ fama illi⁹ in ꝓplo fulgētiſſima
Quare phariſei odiebāt eū ꝛ inuidebāt gl'ie
ac fame ſue. Inſuꝑ timebāt ne forte aliq̄ no-
uitas ſequeretˀ et q̄ indignati romani ſe ſua-
qꝫ diſſiparēt. Id̄o oī hūanitate ac veritate de-
poſita q̄ſierūt pilatū vt eū morti traderet. O
igitˀ gēs crudeliſſima iudeoꝝ. O crudelitas
inaudita. O excogitata malicia. Cōuenerūt
aduerſus ſanctū ſctōꝝ et paratū nos ſua paſ
ſione ſaluos facere morte violēta ꝑemerunt.
Cui⁹ nomē benedictōe deuotiſſime benedi-
camus laudemuſqꝫ in ſecula ſeculoꝝ amen.

¶ Sermo quartuſdecimus de ſublimitate
et magnificētia crucis in qua xp̄s operatus
eſt ſalutē humani generis.

HUmiliauit ſemet
ipm̄ fact⁹ obediēs vſqꝫ ad mortē
mortē aūt crucis ꝓpter qd̄ ꝛ deus
exaltauit illū et dedit illi nomē qd̄ eſt ſuꝑ oē
nomen. Doctoris gentiū verba ſunt iſta ad
Philip. ca. ij. Pijſſima verba de cruce xp̄i ꝓ-
clamata offendūt aures maliuolas iniquoꝝ
ꝑ quibus ita loquitˀ paul⁹. i. ad Corint. c. i.
Verbū enī crucis ꝑeuntibꝫ quidē ſtulticia ē
his aūt q̄ ſalui fiūt. i. nobis virtus dei eſt. Et
infra. Iudei ſigna petūt greci ſapiāꝫ querūt
Nos aūt p̄dicam⁹ xp̄m crucifixū iudeis q̄dē
ſcandalū. gentibꝫ aūt ſtulticiā. Quia v̄o hu
mani generꝫ redēptio facta eſt ꝑ xp̄m ī cruce.
Indeqꝫ oīs grē ꝛ ſalutis emanat plenitudo
vt letentur fideles deuoto corde colētes xp̄m
pendentē in ligno. terreantˀqꝫ iudei et incre-
duli oēs. In hoc ſermone de laudibꝫ crucis
xp̄i dicem⁹. Ad illā vtiqꝫ auctor vite hūilis
et māſuet⁹ ꝯſcendit. vt vn̄ mors oriebatˀ inde
vita reſurgeret. De ipa itaqꝫ benedicta cruce
locuturi tria myſteria ꝓponim⁹ ꝯtemplāda.
¶ Primū dicitˀ magnificatōis.
¶ Secundū exaltationis.
¶ Terciū adorationis.
¶ De dignitate crucis que colligi p̄t ex figu
ris et reuelatōe atqꝫ inuentione ipius.

¶ Capitulū primū.

PRimū myſteriū ꝯtemplandū de cru
ce xp̄i dr̄ magnificatōis. diligentˀ qui
dem ꝑſcrutari debem⁹ quāta ſit digni
tas et magnificētia crucis. Qd̄ poterim⁹ fa-
cile deprehēdere ſi voluerim⁹ de illa ꝯſidera
re atqꝫ inſpicere maxime tria.
¶ Primo eius figurationē.
¶ Secundo eius reuelationē.
¶ Tercio eius inuentionē.
¶ Qualiter crux q̄ꝫtū ad materiā figurata fuit
¶ Primo poſſum⁹ cognoſcere magnificen-
tiā et dignitatē crucis ſi ꝯſiderem⁹ eius figu
rationē. Inuenim⁹ nāqꝫ ml'ta magnalia dei
nō ſine myſterio in ligno celebrata. q̄ vtiqꝫ li
gnū illud venerabile crucis in q̄ ſaluator nr̄
pependit p̄monſtrarūt et figurarūt vt Aug⁹.
dicit in ſermone de paſſione. In. ij. nāqꝫ. ca.
Geñ. legim⁹. Qui ꝓduxit deus lignū vite in
medio ꝑadiſi cui⁹ fructus ſenectutē impedie
bat ſm̄ Aug⁹. li. xiiij. de ci. dei. qd̄ ita decla-
rat Nico. de lira. Ad vitā inq̄t vniuerſalem
cōtinuando req̄ritˀ cibꝫ ꝑ quē reſtituitˀ humi-
dū deꝑditū ꝑ actiōꝫ caloris natural'. verūtñ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

iſta reſtauratio nō fit ſm equiualentiā vt di-
cit phs in .i. de generatōe. Quia caro genera
ta ex alimēto impurior eſt q̄ʒ prima. ſic̄ et vi-
nū generatū p aq̄ appoſitionē ꝛ ꝯuerſionē qꝛ
ſi ꝯtinuaret̄ talis appoſitio vinū fieret aquo
ſum et tandē deficeret ſpēs vini. Et eodē mō
qꝛ caro generata p alimentū impurior eſt ꝛ p
talē ꝯtinuationē inducit̄ ſenect⁹ in q̄ carnes
ſunt īpuriores et tandē deficit vita. Ad hoc
ergo ꝙ p̄dicta reſtauratio fieret in adā ſm e-
quiualentiā ꝛ p ꝯſequēs impediret̄ ſenectus
dabat̄ ſibi edere de ligno vite. Potuit hoc fi
gura eē ligni crucis xp̄i cui⁹ fructus a fideli-
bus deguſtat⁹ vitā grē cōſeruat in aīa. Fru-
ctus eni crucis eſt dñs ieſus xp̄s p nob pec
catorib⁹ crucifixus. In .vi. aūt. c. Gen̄. habe
tur. Qꝛ volēs de⁹ tpe diluuij ī noe ꝛ filijs eo
rūq̄ʒ vxorib⁹ humanū gen⁹ ſaluare p̄cepit ar
cam fieri de lignis leuigatis. potuiſſet nāq̄ʒ
de⁹ abſq̄ʒ tāta inundatōe aquarū in aliq̄ mō
te aq̄s diſcoop̄to vel alia via ſaluos facere il-
los. Voluit tñ vt id fieret in arca lignea ad
denotandū ꝙ ī lignea cruce erat hūani gene
ris ſal⁹ pcurāda. Scribit̄ ad hoc Exo. iiij.
ca. Qꝛ cū de⁹ clemētiſſimus miſit moiſen et
aaron ad pharaonē p liberādo pp̄lo ſuo. cū
allegaſſet moiſes inabilitatē ſuā eo ꝙ impe-
dite et tardioris eſſet lingue. dixit dñs ad eū
Aaron loquet̄ p te ad pp̄lm et erit os tuū. tu
aūt eris in his q̄ ad deū ptinēt. virgā q̄ʒ hāc
ſume in manu tua in q̄ factur⁹ es ſigna. hec
fuit illa virga q̄ ꝯuerſa eſt in ſerpentē coram
pharaōe ꝛ rurſum ī virgā redijt. vt ptʒ Exo.
vij. c. Hec fuit v̄ga q̄ moiſes pcuſſit aq̄s flu
minis q̄ mox velut ſanguis facte potari nō
poterāt. hec fuit virga in q̄ ꝯpleta ſūt alia ſi-
gna q̄ omittam⁹ cā breuitatis. Nō eſt tñ pre-
tereundū ſilētio id qḋ factū eſt dū opus fuit
pugnare ꝯ amalechitas. vt eni ſcriptura tra
dit Exod. xvij. c. Tūc dixit moiſes ad ioſue
Elige viros ꝛ egreſſus pugna ꝯtra amalech
cras ego ſtabo ī vertice collis hñs virgā dei
in manu mea. Fecit ioſue iuxta verba moiſi
et pugnauit ꝯ amalech. Moiſes aūt et aarō
et hur aſcenderūt ſup verticē collis. orauitq̄ʒ
ibi moiſes expāſis manib⁹ ꝛ ſecuta ē victoria
Quid ī tot pdigijs dei v̄tute ac potētia opa
tis virga illa ſp ꝯcreta fuit vſq̄ʒ ad hāc victo
riā niſi vt pſignaret̄ virga crucis xp̄i in q̄ cō
ſummāda erat hūani generis redēptio et po-
teſtas diabolica ſuperanda. In .xv. inſuper
Exo. ca. narrat̄ queadmodū aq̄ marath flu-
minis amariſſime in dulcedinē verſe ſunt eo
ꝙ moiſes poſuit ibi lignū qḋdā qḋ oñdit ei
deus. Et h lignū crucis xp̄i pſignauit. qm̄
p xp̄m in eo crucifixū amaritudo peccatorū
hoīm vertit̄ in dulcedinē q̄b⁹ dat̄ ſpes ꝛ fidu
cia venie ꝯſequēde. Exo. etiā. c. xxvij. fit men
tio de arca quā fecit beſleel de lignis ſethim.
in q̄ recōdita fuerat virga in memoriā libe-
ratōis de egypto. Mānа ī memoriā refectio
nis in deſerto et tabule in memoriā date legꝭ
Et hec arca figura eē potuit crucis de ligno
fabricande. in q̄ reponi debebat ſaluator mū
di. In ipo nāq̄ʒ fuerūt tres nature in vna p-
ſona diuina. ſ. increata ꝛ ſpūalis creata ꝛ cor
poralis. diuina natura deſignat̄ p virgā. nā
ſm eā ipe dei fili⁹ eſt dei virt⁹. Spūalis etiā
natura xp̄i. ſ. aīa ei⁹ ſctiſſima p duas tabulaſ
legis exprimit̄ in q̄bus erat lex diuina ꝯſcri
pta. p duas nanq̄ʒ tabulas duo deſignant̄ q̄
ſunt in aīa xp̄i. intellect⁹ vicʒ ī q̄ erat oīs ſcīa
et volūtas in q̄ fuit oīs rectitudo ꝛ bonitas.
p māna vero denotat̄ natura carnis xp̄i que
fuit puriſſima ab oī labe pctī. Vltio ad men
tē euocandū cenſeo illud qḋ Nume. ca. xxi.
ponit̄. qm̄ miſit deus in pp̄lm de ipo male lo-
quentē ſerpētes ignitos. et orāti p pp̄lo moi
ſe dixit dñs. fac ſerpentē eneū ꝛ pone in parti
cā eminentē in medio pp̄li ꝛ quicūq̄ʒ pcuſſus
fuerit a ſerpēte reſpiciat eū ꝛ viuet. et factū eſt
ita. Hic ſerpēs figura fuit xp̄i q̄ in ptica cru-
cis effigend⁹ erat. p cui⁹ intuitū fide ac deuo
tione ſanamur a morſib⁹ demoniorū. Ex di-
ctis clarere pt q̄ʒ ſit precelſa q̄ʒue ſublimis ar
bor crucis xp̄i. q̄ deputata fuit vt eſſʒ inſtrm
in q̄ dei fili⁹ hoīm pctā ſanaret. ¶ Secūdo
poſſum⁹ cognoſcere dignitatē ꝛ magnificen
tiā crucis ſi ꝯſiderem⁹ eius reuelationē. In-
notuit q̄ppe regine Sabe ꝙ in cruce pati de
bebat dei fili⁹ incarnat⁹ qḋ nō ex vi ſui inge
nij ſʒ dei reuelatiōe p̄uenit. Sicut eni de my
ſterijs xp̄i pp̄hetico ſpū ſibille locute ſunt. ita
hec regia Saba p̄dixit ī ligno xp̄m fore paſ
ſurū. Qualit̄ aūt hoc factū ſit audiam⁹. Re-
fert mgr̄ in hiſtoria ſcolaſtica. Qꝛ regia Sa-
ba vidit ī quadā domo ſalomonis q̄ dicebat̄
domus ſaltus lignū quoddā pulcerrimū di
xitq̄ʒ ſalomoni ꝙ in illo eſſet crucifigendus
vnus. p cui⁹ mortē regnū iudeorū deleri de-
bebat. Iſtud aūt lignū vt aſſerit iohānes be
let remāſerat in p̄tacta domo. qm̄ cū ſatis re-
ctū et pulcerrimū videret̄ nūq̄ʒ potuit alicui
opificio deputari. dū aūt q̄nq̄ʒ longitudine
ſupabat. aliq̄n v̄o breuitate deficiebat. Qua
re artifices illud dimiſerunt. Salomō itaq̄ʒ
verba regie Sabe magnifaciēs. lignū ipm
in pfundis terre viſcerib⁹ iuſſit ſepeliri. In
eo aūt loco poſtea pbatica piſcina fuit ꝯſtru
cta. de qua dicit Io. v. c. Qꝛ in circūitu iace-

bat infirmoꝝ multitudo. Angelus vero dñi
ſm̄ tp̄s deſcēdebat in piſcinā ⁊ mouebat aq̄
et ſanabat vnus. Que vtiqꝫ fiebāt nō ſolum
angeli deſcendentis pn̄tia. ſed etiā ſm̄ aliq̄s
ipſius ligni virtute. Inſtante aūt die q̄ xp̄us
crucifigi debebat. pretactū lignū ſupnataſſe
miraculoſe ꝓhibet. qđ vidētes iudei accepe-
runt et ex eo crucē dño parauerūt. ¶ Tercio
poſſumꝰ cognoſcere dignitatē ⁊ magnificen-
tiā crucis ſi ꝯſideremus eiꝰ inuentionē. Nā
poſt xp̄i paſſionē iterū a iudeis abſcōdita fu-
it. et ꝑ annos ducētos ⁊ vltra ſub terra latuit
Inuēta vero fuit ab helena cōſtantini mr̄e
mō qui ſequit. Cū enī ipe Cōſtantinꝰ vt Ec-
cleſiaſtica teſtat hiſtoria cū hoſtibꝰ copioſiſ-
ſime ꝯgregatis iuxta danubiū manus cōſe-
rere deberet. nocte ſui exercitꝰ ꝑicula cogitāſ
et timēs ſuoꝝ ſtragē ⁊ ſanguinis effuſionem
oculos ad celū leuauit. Et in ſomnis vidit
ad orientalē ptē ſignū crucis in celo. ſ. aereo
fulgore igneo rutilare. Angeloſqꝫ aſtare ſibi
qꝫ dicere. Cōſtantine in h̄ ſigno vinces. Qui
tali viſione cōfortatus ſimilitudinē ipſius ex
auro fecit. ⁊ ante ſuū exercitū ferri iuſſit. irru-
enſqꝫ in hoſtes ipos in fugā cōuertit. ⁊ mul-
titudinē maximā interfecit. Scđm quoſdā
iſte cōſtantinus fuit pr̄ illius cōſtantini quē
beatiſſimus ſilueſter baptizauit q̄ poſt victo-
riā in xp̄m credidit. Et poſtmodū ab Euſe-
bio papa ſuſcepit ſacrū baptiſma. Mortuo
vero eo Cōſtantinus filius memor victorie
pr̄is quā virtute ſancte crucis habuerat hele-
nam matrē ſuā hieroſolymā ꝓ ipa cruce in-
uenienda tranſmiſit. Alij ꝟo tenent q iſte cō-
ſtantinꝰ fuit idē quē baptizauit Silueſter q̄
poſt illā victoriā habitā perfecte nō credidit
nec tūc ſacrū baptiſma ſuſcepit Sꝫ aliquāto
tp̄is interiecto viſionē illā petri ⁊ pauli vidit
et ſacro baptiſmate eſt renatus et a lepra mū-
datus in xp̄m deinceps ꝑfecte credidit et ſic
matrē ſuā hieroſolimā miſit vt crucē dñi req̄-
reret. Cū aūt hieroſolimā helena veniſſꝫ: oēs
iudeoꝝ ſapiētes q̄ ꝑ totā regionē repti ſunt
ad ſe ꝯgregari ꝑcepit q̄s de cruce xp̄i et paſ-
ſionis loco interrogauit. ꝯminataqꝫ eſt illis
q niſi veritatem patefacerēt. faceret eos oēs
igne cremari. At illi timētes tradiderūt quē-
dam apud eos multe auctoritatis virum cui
nomē erat iudas dicētes. Hic o dña iuſti et
ꝓphete filius optime nouit legē. et tibi oīa q̄
ab eo q̄ſieris indicabit. Tūc illa oēs dimit-
tens tenuit iudā. Cui dixit. mors et vita ap-
poſita ſunt tibi q̄ malueris elige. oſtēde mihi
lignū ſancte crucis. Qui dū hoc ſe ſcire ne-
garet duro eſt carceri mancipatꝰ. Poſt dies
vero ſex extrahi ſe petijt et crucē ſe indicaturū
ꝓmiſit. Cū ḡ extractus veniſſet ad locū ⁊ ibi-
dem oraſſet. locus ſubito cōmouet et fumus
aromatū miri odoris ſentit. ita vt miratꝰ iu-
das ambabꝰ manibus plauderet ac diceret.
In veritate xp̄e tu es ſaluator mundi. Erat
aūt in illo loco ſicut in hiſtoria eccleſiaſtica le-
git templū veneris qđ Adrianꝰ īpator ibidē
ꝯſtruxerat. vt ſi q̄s xp̄ianoꝝ in illo loco ado-
rare voluiſſet videret venerē adorare. Ob qđ
pene obliuioni locus fuerat datus. Regina
aūt templū funditꝰ fecit deſtrui ⁊ locū arari.
Poſt hoc iudas ꝑcingēs ſe viriliter fodere ce-
pit. et viginti paſſus fodiēs tres cruces ab-
ſcōditas repperit q̄s ad reginā ꝓtinus depor-
tauit. Cū aūt crucē xp̄i ab illis latronū neſci-
rent diſcernere eas in ciuitatis medio poſue-
rūt: ibidē gloriā dñi ꝑſtolantes. Et ecce circa
horā nonā quidā iuuenis mortuus defert.
iudas feretrū tenuit ⁊ primā et ſcđam crucē
ſuꝑ corpꝰ defuncti poſuit ſꝫ nequaqꝫ ille ſur-
rexit. Apposita vero tercia ꝓtinus redijt de-
functꝰ ad vitā. poſt h̄ iudas baptizat ⁊ q̄ria-
cus appellat q̄ defuncto hieroſolomitanoꝝ
ep̄o eſt ep̄s ordinatꝰ. Cū aūt beata helena cla-
uos dñi nō haberet rogauit ep̄m quiriacū vt
ad locū ꝑgeret et clauos inquireret. q̄ dū ve-
niſſet ad locū ⁊ oraſſet cōtinuo claui velut au-
rū i terra fulgētes apparuert. q̄s ille accipiēs
regie detulit. Crucis ꝟo ptē helena detulit fi-
lio. ptē vero argēto ornatā reliq̄t in loco. Cla-
uos inſuꝑ obtulit filio. Ex q̄bꝰ vt refert Eu-
ſebius ceſarienſis frena q̄bus vteret ad bella
ꝯpoſuit. ⁊ ex alijs galeā ſuā armauit. Grego.
vero turonēſis aſſerit fuiſſe q̄ttuor clauos. ex
q̄bꝰ helena duos in freno impatoris poſuit
terciū in imagini cōſtantini q̄ rome ſupemi-
nebat vrbi locauit. Et quartū in mare adria-
nū qđ vſqꝫ tūc fuerat nauigantiū vorago pie-
cit. Patet iā q̄ excelſa ſit gl'a crucis q̄n vt Cri-
ſoſto. dicit. Crux de penis latronū trāſit ad
frontes imperatorū.

¶ Qualiter crux exaltata fuit dū xp̄s in illa
pepēdit. et poſt tp̄e heraclij impatoris et in fi-
ne in die iudicij. ¶ Capitulū ſecundū.

Secundū myſteriū ꝯtēplandū de cruce
xp̄i dr̄ exaltatōis. pt aūt diſtingui triplex
exaltatio.

¶ Prima dr̄ paſſionalis.
¶ Secunda ſingularis.
¶ Tercia generalis.

¶ Prima exaltatio crucis dr̄ paſſionalis. tunc
ſiquidē exaltata fuit qn̄ in ea exaltatꝰ eſt dei
filius qui Jo. xij. ca. dixit. Ego ſi exaltatus
fuero a terra oīa trahā ad meipm. Sed hic

Quiriacus non fuit unquam Episcopus Hiero= Solimae, sed Anconae in Italia vid. Baron. in not. ad Martyrol. 4 Maji.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

poſſet aliq̄s q̄rere. Cur xp̄us mori noluit in
aliq̄ domo ſiue ſub tectu: ſed crucifixꝰ ī aere
Ad qd̄ rn̄dem ꝰ ꝙ hoc cōgrue factū eſt tripli
ci ratione.
Primo rōtione medietatis.
Scd̄o rōne cōmunitatis.
Tercio rōne ſanctitatis.
Primo xp̄s mori voluit in aere rōne medi
etatis ad innuendū ꝙ ſicut aer eſt medius in
ter celū ⁊ terrā. ſic ipſe fuit mediator inter deū
et hoīem. Scribit tn̄ Augꝰ. li. ix. de ci. dei. ꝙ
q̄dā ph̄i dixert mediatores eē int̄ nos ⁊ deū
demones. qm̄ deꝰ eſt īmortalis ⁊ ſine oī miſe
ria. hoīes miſeri ⁊ mortales demones miſeri
et īmortales. Cū ḡ īmortale ⁊ miſerū mediū
ſit int̄ īmortale ⁊ beatū ⁊ mortale ⁊ miſerū. vi
deret̄ ꝙ demōes inter deū ⁊ hoīes debeāt eē
mediatores. Sȝ hoc eſſe nō pt. q̄r demones
ſeparāt et impediūt acceſſum ad beatitudinē
Jd̄o dicit Augꝰ. Alius eſt mediꝰ malus q̄ ſe
parat amicos ſic̄ eſt diabolꝰ Alius eſt mediꝰ
bonꝰ q̄ recōciliat inimicos. ſ. dn̄s ieſus xp̄s.
Siľr angeli boni nō pn̄t eē mediatores qm̄
ipi ſūt īmortales ⁊ btī quoꝝ neutra ꝓprietas
cōuenit hoī. Oportet ḡ ꝙ aliq̄s ſit mediator
q̄ ſit mortalis et beatꝰ mortaľ ad tp̄s. beatus
ꝑpetuo. vt eo ꝙ mortalis ad tp̄s cōueniat cū
hoīe exiſtēte in via. ꝑ hoc ꝙ btūs ꝯueniat cū
hīs q̄ exiſtūt in p̄ria: talis eſt xp̄s deus homo
Jd̄o Augꝰ. vbi. ſ. dicit. Querendꝰ eſt mediꝰ
q̄ nō ſolū homo verū etiā deꝰ ſit. vt hoīes ex
mortali miſeria ad beatā īmortalitatē huiꝰ
medij btā mortalitas interueniēdo ꝑducat
Quē neqȝ nō fieri mortalē oportebat neqȝ ꝑ
manere mortalē. Mortalis quippe factus eſt
nō infirmata v̄bi diuinitate. ſed carnis infir
mitate ꝑcepta. Nō aūt ꝑmanſit in ipa carne
mortaľ q̄r reſurrexit a mortuis qm̄ hic ē fru
ctus mediationis eius. vt nec ipi ꝓpter q̄s li
berādos mediator effectꝰ ē. in ꝑpetua carnis
morte remanerent piū itaqȝ meditorem inter
nos et deū et mortalitatē hr̄e oportuit tranſe
untē ⁊ beatitudinē ꝑmanētē. vt ꝑ id qd̄ trāſit
congrueret mortuis. ⁊ ad id qd̄ ꝑmanet trāſ
ferret ex mortuis. Ex his colligimus ꝙ xp̄s
inq̄ntū hō eſt mediator int̄ nos ⁊ deū. vt dicit
Alex in. iij. Extrema eni ſunt deus immor
talis et beatꝰ hō mortalis et miſer. Medius
eſt hō mortalis ⁊ beatꝰ q̄ fuit xp̄s q̄ntū ad na
turā humanā. Sȝ ꝯ hoc argui poſſet ac mō
ſtrari ꝙ xp̄s inq̄ntū hō nō ſit mediator. Me
diū eni dȝ cōicare cū vtroqȝ extremoꝝ. Sȝ
xp̄s inq̄ntū hō nō cōicat niſi cū altero. ſ. cum
hoīb9 et nō cū deo. ḡ inq̄ntū hō nō eſt media
tor. Ad hoc rn̄det Alex. ꝙ mediū dr̄ tripľr.

Primo q̄ntū ad ꝯueniētiā nature. Scd̄o q̄n
tū ad ꝯuenientiā ꝓprietatis. Tercio q̄ntū ad
cōuenientiā ꝑſone. Primo modo eſt mediū
in colorib9. Et ſic nō eſt mediū inter deū ⁊ ho
minē qm̄ nō pt eē natura media. Scd̄o q̄ntū
ad ꝯuenientiā ꝓprietatis xp̄s pt dici medius
q̄ntū ad humanā naturā int̄ deū ⁊ hoīeȝ. qm̄
hȝ ꝓprietates ꝯuenientes cū vtroqȝ. cū deo. ſ.
beatitudinē. plenitudinē gr̄e ⁊ ſcie. Et hȝ ali
as ꝓprietates in q̄b9 cōicat cū hoīe. ſ. mortali
tatē et alios ꝯmunes defectꝰ. Cū ḡ dr̄ ꝙ ne
ceſſariū eſt mediū cōicare cū extremis. Intel
ligendū ꝙ deꝰ et hō nō ſunt extrema ſm̄ ſu
as naturas. ſed q̄ntū ad ſuas ꝓprietates. Vn̄
deus dicebat̄ extremū rōe ſue īmortalitatis
et btītudinis. hō vero rōne ſue miſerie ⁊ mor
talitatis. Xp̄s aūt q̄ntū ad naturā humanā v
triuſqȝ cōicat alterā ꝓprietatē. Tercio mō dr̄
xp̄s mediꝰ inter deū et hoīem. ſ. q̄ntū ad ꝯue
nientiā ꝑſone eo ꝙ eiꝰ ypoſtaſis eſt in duab9
naturis. Vn̄ dicit Damaſce. ꝙ eius ypoſta
ſis eſt ex duab9 naturis. qd̄ ſic exponit̄. i. in
duab9 naturꝭ ſubſiſtit. ſ. diuina ⁊ hūana nec
mutat̄ diuina ī humanā nec ecōuerſo. ſȝ vtra
qȝ in ſua ꝑfectione remanet. Xp̄us ḡ q̄ntū ad
humanitatē pt dici mediator dei et hoīm. q̄r
licȝ q̄ntū ad naturā cōicet cū hoīb9 ſolū. rōne
tn̄ ꝑſone cōicat cū deo. qm̄ ꝑſonā hȝ filij dei
nō ꝑſonā creatā aut cōpoſitā: ſed eternā ⁊ ſim
plicē. Scd̄o xp̄s mori voluit crucifixus
in aere rōe cōitatis. Quia ſic̄ aer oībus eſt cō
munis ita eiꝰ paſſio. Nā ī paſſiones alioꝝ ſan
ctoꝝ fuerūt ꝓprie. q̄r petrꝰ paſſus eſt ꝓpter ſe.
paulꝰ ꝓpter ſe. ita et ceteri. Chriſtꝰ v̄o paſſus
eſt cōiter ꝓpter omnes. Eius eni paſſio fuit
cōis illis q̄ ſunt in celo. i. angelis q̄r ſunt re
parati. Jllis q̄ ſunt in mundo iſto. q̄r ꝑ ſuā
paſſionē ſunt ſaluati. Vn̄ ad Coll̄. i. c. ap̄lus
dicit. Pacificans ꝑ ſanguinē crucis eiꝰ ſiue
q̄ in terris. i. hoīes. ſiue q̄ in celis ſunt. i. ange
los. Fuit etiā cōis illis q̄ erant in inferno. i.
patribus inde liberatis. licet non fuerit cōis
demonibus ⁊ reliq̄s damnatis ꝑ diffinitiuā
ſn̄iam q̄ remanſerūt in ſuis ſupplicijs deſola
ti. Tercio xp̄s mori voluit crucifixus in
aere rōe ſanctitatis: vt aerē ſctificaret. San
ctificauerat quidē terrā trigintatrib9 annis
ſuꝑ eā ambulādo. Sanctificauerat aquā in
ipa ſe baptizari faciendo. Sanctificaturus
erat ignē ſpiritū ſanctū in ſpecie ignis mit
tendo. nō reſtabat niſi vt ſanctificaret aerem
nō ſub tecto ſed in ipo moriendo. Jdeo Cri
ſoſtomꝰ in ſermone de paſſione ait. Jn ex
celſo ligno et non ſub tecto paſſus eſt vt eti
am ipius aeris natura mundaretur. Sed et

ipa terra ſil'e beneficiū ſentiebat decurrentis
de latere ſanguinis ſtillatōe mūdata. ¶ Se
cunda exaltatio crucis dr̄ ſingularis. Cele=
brat quidē eccleſia ſolenniter q̄tū ad officia
feſtū exaltatōis ſancte crucis. ꝓpt̄ id qd̄ euenit
Anno xp̄i ſexcenteſimo quntodecimo. Illo
nāqꝫ tp̄e ꝑmittente dn̄o ſuū ꝑplm̄ flagellari ꝑ
ſeuitiā paganoꝝ. Coſdroe rex ꝑſarū multa
regna ſuo impio ſubiugauit. Hieruſalē aūt
veniens ꝑtē ſancte crucis quā ſctā helena ibi
reliq̄rat tulit ſecūqꝫ aſportauit. Volēs autē
ab oībus coli vt deus. turrim ex auro et ar=
gento et interlucentibꝫ gēmis fecit. Et ibidē
ſolis ac lune ac ſtellarū imagines collocauit
ꝑ ſubtiles etiā ⁊ occultos ductꝰ q̄ſi deꝰ aquā
deſuꝑ infundebat. Et in ſubterraneo ſpecu
equi q̄drigas trahētes in circuitu ibāt vt q̄ſi
terrā mouerēt ⁊ tonitruū ſimularēt. Filio ḡ
ſuo regno tradito in tali ꝓphano ꝓphanus re
ſidet. et iuxta ſe crucē dn̄i collocās. appellari
ſe ab oībꝫ deū iubet. Et ſicut legit̄ ī libro mi=
trali de officio. Ipſe coſdroe in throno reſi=
dens tāqꝫ pr̄ lignū crucis ſibi a dextris po=
ſuit loco filij. et gallū a ſiniſtris locꝰ ſpūs ſcti
ſe vero patrē voluit noīari. Tūc heracliꝰ im=
perator exercitū copioſum collegit et ꝯ filiū
coſdroe iuxta danubiū fluuiū dimicaturus
aduenit. Tandē vtriſqꝫ ꝓncipibꝫ placuit vt
ipi ſuꝑ pontē ſoli certarēt. ⁊ q̄ victor exiſteret
ipe ſine damno vtriuſqꝫ exercitꝰ imperiū re=
tineret. Decretū etiā exijt vt quicūqꝫ princi=
pem ſuū iuuare ꝑ̄ſumeret cruribus excīſis et
brachijs in flumine mergeret̄. At heraclius
totū ſe deo obtulit: et ſe cruci ſanctiſſime de=
notōne q̄ potuit cōmendauit. Factū eſt autē
vt deo ꝓpicio heraclius victor euaderet. qui
cunctū exercitū inimicoꝝ ſue ꝑtāti ſubegit.
Coſdroe vero ignorabat exitū belli q2 cū ab
oībꝫ odiret̄ ſibi a nemine intimat̄. Quare he
raclius ad eū ꝑuenit et in throno aureo eū ſe
dentē reperiēs. interrogauit an vellet ſacruꝫ
baptiſma ſuſcipe. itaqꝫ vitā cū regno ꝑiter cō
ſeruare. Qd̄ cū ille acceptare noluiſſet ab he
raclio eſt decollatꝰ. Filiū ꝟo ſuū decē anno=
rū baptizari fecit ⁊ de ſctō fonte ipm̄ ſuſcipi=
ens regnū paternū ei dimiſit. Turrim vero
illā deſtruēs argentū in ꝑdā ſui exercitus
dedit. Aurū vero et gēmas ad reparādas ec
cleſias q̄s tyrannus deſtruxerat reſeruauit.
Sacrā igit̄ crucē ſuſcipiēs hieroſolimā re=
portauit. Cū aūt de mōte oliueti deſcendens
ꝑ portā q̄ dn̄s paſſurꝰ trāſierat. in equo ſuo
regio et ornamētis imperialibꝫ ingredi vel=
let. repente lapides porte deſcenderūt. et inui
cem q̄ſi eſſet vnus paries ſe clauſerūt. Suꝑ
quo cunctis ſtupētibꝫ. angelꝰ dn̄i ſignū cru=
cis in manibꝫ tenens. ſuꝑ portā apparuit di=
cens. Cū rex celoꝝ ꝑ hanc portā ad paſſionē
intraret nō cultu regio ſed humili aſello in=
grediens humilitatis exemplū ſuis cultori=
bus dereliquit: his dictis angelus abſceſſit.
Tūc impator ſe vſqꝫ ad camiſiā exuit. depo=
ſuitqꝫ calciamēta crucēqꝫ dn̄i cū lachrymis
accipiēs vſqꝫ ad portā baiulauit. moxqꝫ por
ta cūctis patuit redeuntibꝫ lapidibus ad pri
ſtina loca diuina virtute. Rex aūt deuotiſſi=
mus in has crucis laudes prorupit. O crux
ſplendidior cūctis aſtris. mūdi celebris. hoī
bus multū amabilis. ſanctior vniuerſis. q̄ ſo
la fuiſti digna portare talentū mūdi dulce li
gnū dulces clauos dulcia ferēs pondera ſal
ua p̄ntem cateruā in tuis hodie laudibꝫ con
gregatā. Sicqꝫ ꝑcioſa crux in ſuo loco reſti=
tuitur. et antiqua miracula renouant̄. Mor
tuus quidaꝫ vite reſtituit̄. paralitici q̄tuor
curant̄. Leproſi decē mundant̄. quindecim
ceci illuminant̄. demones effugant̄. plurimi
qꝫ a varijs languoribꝫ liberant̄. Et ita impe
rator eccleſias reparās ⁊ regijs muneribꝫ do
tans ad ꝓpria remeauit. ¶ Tercia exaltatio
crucis dr̄ generalis. Erit q̄ꝑpe crux in die iu
dicij exaltata. q2 vt cātat eccleſia. Hoc ſignū
crucis erit in celo cū dn̄s ad iudicandū vene
rit. Et vt ex dictis Criſoſto. colligi pt̄. Crux
in q̄ ſaluator nr̄ pepēdit miraculoſe repara=
bitur ⁊ apparebit ſole lucentior. Ipa inſuper
ſigna crucis in corꝑe xp̄i videbunt̄ ab oībus
q̄ in manibꝫ eius pedibus ⁊ latere iō ſeruata
ſunt vt in ꝑpetuū ſue victorie xp̄s ferret tri=
umphū. Tūc vt ait Hiero. ad heliodorū de
ꝯtemptu mūdi. Tu ruſticanꝰ exultabiſ ac di
ces. Ecce crucifixus deꝰ meus. Ecce q̄ obuo
lutus pannis ī ꝑ̄ſepio vagijt. hic eſt operarij
ac q̄ſtuarie filiꝰ. hic demoniū hn̄s ⁊ ſamari=
tes. hic veſtitꝰ coccino. hic ſentibꝫ coronatꝰ.
Cerne manꝰ iudee q̄s fixeras. vide latus ro
mane qd̄ foderas. videte corpꝰ an idē ſit qd̄
dicebatis clam nocte ſuſtuliſſe diſcipulos.

¶ Qualiter adorāda eſt crux in qua xp̄s pe=
pendit. et alie cruces in quibus nō pependit

¶ Capitulū terciū.

TErciū myſteriū cōtemplandū de cruce
xp̄i dr̄ adoratōnis. In quo aperire de=
bemꝰ vtrū cultus latrie ſit exhibendus cruci
xp̄i. Ad qd̄ rn̄det Bonauē. i. iij. di. x. Ꝙ hic
eſt multiplex modꝰ dicēdi. Quidā eni tenēt
ꝙ ipi cruci debet̄ honor q̄ dr̄ yperdulia. Et
rō huiꝰ eſt. q2 ipa crux fuit inſtrumentū totiꝰ
redemptōis humane. In ipa eni ſalꝰ et redē
ptio totiꝰ hūani generis eſt facta. et ideo oēs

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

hoīes debent ei eſſe ſubiecti ſubiectōe notabi-
li et ſpeciali. et ꝓpterea dicunt debere adorari
eā excellentiori adoratōe ꝙ̄ſit dulia q̄ debet
rōnali creature. Quia tñ crux iſta nec eſt de⁹
nec ipi diuinitati aliq̄d vnitū. ideo nō eſt ei
cultus latrie exhibend⁹ ꝓpter hoc ꝙ tenet me
dium inter latriā et duliam. adoratio crucis
vt dicat yperdulia. Sed qm̄ adoratio ſicut
allocutio videt eſſe ſolummō inter res rōne
capaceſ. Adoratio enī quedā oratio eſt ad ali
quid ordinatū. vñ adorare eſt ad aliq̄d ora-
re. crux aūt xpi caret oīno rōne. Ideo alij di-
xerūt eā nō eſſe adorandā. nec inq̄ꝫtū i ea ado
ratur xp̄s. nec aliq̄ eſt ei reuerētia exhibenda
honoris niſi rōe crucifixi. ſicut nec imagini
rōne imaginati. Et iō dixerūt ꝙ cruci xpi eſt
cultus latrie exhibend⁹. et nullus alius nec
dulie nec yperdulie. Rem enī inſenſibilē ſtul
tū eſt honorare cū ꝑ indifferēti habeat hono
rē et vituperiū. Et hoc innuunt cōfirmare ꝑ
Damaſce. in. c. de imaginib⁹. vbi dicit. ꝙ nō
crucē adoramus ſed tipū. i. figurationē. Et
ſic nō videt ꝙ crux adoret inquantū eſt res
aliqua ſed inq̄ꝫtū eſt ſignū. Veruntñ ſi cōſi-
deremus verba Damaſceni in. c. de cruce vi
detur. ꝙ nō ſolummō cruci xpi ꝓut eſt ſignū
ſiue inquantū tipus eſt. ſed in rōe materie ex
hibenda ſit reuerētia qꝛ nō ſolū eſt venerāda
figura ſed etiā verū lignū crucis in quo dñs
pependit. In alijs vero crucibus veneranda
eſt ſolū figura nō materia. Ait enī. Ipm qui
dem p̄cioſum lignū crucis venerabile in q̄
ſeipm ꝑ nobis xp̄s obtulit vt ſanctificatum
tactu corporis et ſanguinis decenter eſt ado
randum. Et poſt. Si autē ex alia materia fa
cta eſt. nō materiā adoramus abſit ſed tipū.
vnde ſi aurū et p̄cioſi lapides fuerint poſt ti
pi diſſolutionē non ſunt adoranda. Et quo
colligit ꝙ aliq̄ ſit ipi cruci reuerētia exhiben
da excepta adoratōne latrie. Et huius ſignū
eſt qꝛ eccleſia ſolennizat in crucis inuentōne
et exaltatōe ſic in feſtiuitatib⁹ ſanctoꝝ. Et iō
neuter predictoꝝ modorū videt ſufficiens.
Propterea dicendū ꝙ duplici mō exhibetur
alicui honor. Aut in obſequiū reuerētie. Et
iſte eſt honor veneratōnis. Aut in teſtimoni
um virtutis et cōplacentie famulatū. Et iſte
eſt honor adoratōnis. vterq̄ꝫ aūt iſtoꝝ hono
rū offert cruci. Nā crucē adoram⁹ et crucem
veneramur. Sed in hoc eſt dr̄a. ꝙ honor ve
neratōis exhibet ipi cruci tanq̄ꝫ inſtrumēto
noſtre ſalutis. vñ ſicut exhibem⁹ reuerentiā
ſacramentis. qꝛ eſt in eis aliq̄ mō nr̄e ſalutis
cauſalitas. Sic cruci xpi ꝛ clauis eius aliq̄
reuerētia eſt exhibēda. Et reſpectu iſtius ho
noris hꝫ crux in ſe aliq̄d ꝓpter qđ debet ho-
norari. Honor aūt adoratōis offert ipi cruci
rōne crucifixi. Nemo enī intendit ei placere
vel aliq̄d impetrare ab ea. ſed ei q̄ in ea affix⁹
fuit. Et ſic nō debetur ei niſi adoratio latrie.
Sic igit cruci xpi duplex honor debet. et v-
nus ē latria. Alius ṽo nō dꝫ dici nec latria
neq̄ꝫ dulia. qꝛ nō eſt ſpēs adoratōis. ſed voca
ri pt honor veneratōis. hec Bonauen. Mul
ta itaq̄ꝫ ſunt crucis p̄conia ꝓpter q̄ a cunctis
fidelib⁹ crux venerabilis eſt colenda. qꝛ hec ē
ſcala ꝑ quā patet electis aditus ad regna ce-
lorum. in quo viuit et regnat in ꝑpetuū xp̄s
filius dei q̄ ſit in ſecula benedictus. Amen.

Sermo quintuſdecimus de amore xpi ex
hibitus humano generi q̄ exprimit myſtice
in euangelio ſamaritane.

HIc eſt vere ſal-
uator mūdi. Scribunt hec ver
ba Io. iiij. c. Que deſcripſit eu-
angeliſta de benignitate miran
da ſaluatoris noſtri ieſu xpi exhibita mulie-
ri ſamaritane. grata iocundiſſimaq̄ꝫ debent
eſſe fidelib⁹ cūctis qm̄ in illis myſtice ac ſpi-
ritualiter deſignat amor ardentiſſim⁹ quem
ſaluator noſter dignatuſ eſt humano generi
demōſtrare. Omnia equidē q̄ fecit queq̄ꝫ di-
xit ab vtero virginis vſq̄ꝫ ad patibulū cru-
cis ad ſalutē hoīm ordinauit. Propterea nā
q̄ꝫ deus factus eſt hō vt ꝑditū hoīem redime
ret atq̄ꝫ ad regna celeſtia reuocaret. ꝓcurauit
aūt q̄ꝫtum in ſe fuit nō ſolū mulieris ſamari-
tane ſed inſuꝑ oīm qui ſibi adherere volunt
hereditatē incorruptā immarceſſibilē et incō
taminatā in celis. Qua ꝓpter vt iſta deuoti⁹
attentiuſq̄ꝫ cōtemplari poſſimus. in p̄nti ſer-
mone ꝑcurremus hiſtoriā ſamaritane ſub ti
tulo de amore xpi erga humanū gen⁹ qđ ſua
beniuolentia charitateq̄ꝫ reparauit. ſicut ver
ba ꝓpoſita dicūt. hic eſt vere ſaluator mundi
In q̄bus tres amores diſtinguere poſſum⁹.
Primus dicit amor ꝑegrinans.
Secundus amor manifeſtans.
Tercius amor cōfortans.

Qualiter xp̄s ꝑegrinādo in paupꝫtate ꝛ pe
nalitate q̄ſiuit hoīeꝫ lapſum. Capitulū. i.

PRimus amor xpi hoī lapſo mōſtratus
dꝛ ꝑegrinās. Voluit nāq̄ꝫ ꝑegrinando
ꝛ diſcurrēdo q̄rere oues errātes. qđ notat in
p̄ncipio euāgelij ſiue in prima ꝑte. Dicit nā
q̄ꝫ ibi. Venit ieſus ī ciuitatē ſamarie q̄ dꝛ ſi-
char. Eſt aūt ſamaria vt inq̄t Beda inſignis
paleſtie ꝓuincie ciuitas adeo vt tota regio ei
ſociata ſamaria dicat. De hac inſuꝑ ita di-